

การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผล
ของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ในสถาบันราชภัฏ

นางสาวสุนทรี ดวงทิพย์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชาอุดมศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2543

ISBN 974-130-127-8

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

**THE DEVELOPMENT OF CLASSROOM MODEL FOR ACHIEVEMENT
IN LEARNING COMPETENCE IN RAJABHAT INSTITUTES**

Miss Soontaree Doungtipya

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy in Higher Education**

Department of Higher Education

Faculty of Education

Chulalongkorn University

Academic year 2000

ISBN 974-130-127-8

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผล
	ของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ในสถาบันราชภัฏ
โดย	นางสาวสุนทรี ดวงทิพย์
ภาควิชา	อุดมศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา	รองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี อาชวอำรุง
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา บวรกิตติวงศ์

คณะกรรมการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต

.....
 (รองศาสตราจารย์/ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี อาชวอำรุง)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา บวรกิตติวงศ์)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ)

.....
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา ไชวีไลกุล)

.....
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วิชัย วงษ์ใหญ่)

สุนทรีย์ ดวงทิพย์ : การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ในสถาบันราชภัฏ (THE DEVELOPMENT OF CLASSROOM ENVIRONMENT MODEL FOR ACHIEVEMENT IN LEARNING COMPETENCE IN RAJABHAT INSTITUTES) อาจารย์ที่ปรึกษา : รศ.ดร. พรชูลี อาชาวำรุง, อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ผศ.ดร.สุชาดา บวรกิตติวงศ์, 156 หน้า. ISBN 974-130-127-8.

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีต่างๆ เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ 2. พัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ 3. ทดสอบรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ 4. เสนอรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ รูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่พัฒนาขึ้น ประกอบด้วยตัวแปรแฝง 6 ตัว และตัวแปรสังเกตได้ 19 ตัว กลุ่มตัวอย่างเป็นอาจารย์และนักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ชั้นปีที่ 3 ในหลักสูตร 4 ปีของสถาบันราชภัฏ ประจำปีการศึกษา 2543 จำนวนกลุ่มตัวอย่างละ 382 คน เครื่องมือที่ใช้ตรวจสอบความตรงของรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ประกอบด้วยแบบสอบถามอาจารย์ 1 ฉบับ และแบบสอบถามนักศึกษา 1 ฉบับ วิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างและลักษณะการแจกแจงตัวแปร โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ตรวจสอบความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ด้วยโปรแกรมลิสเรล 8.3 ผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้มี 5 ด้านได้แก่ ผู้สอน รูปแบบการสอน บรรยากาศในห้องเรียน ผู้เรียนและแบบการเรียน ผู้สอนมีอิทธิพลต่อสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยส่งผ่านรูปแบบการสอน บรรยากาศในห้องเรียนและแบบการเรียน ซึ่งบรรยากาศในห้องเรียน รูปแบบการสอนและแบบการเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กัน รูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี กล่าวคือ ตัวแปรในโมเดลสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของตัวแปรสมรรถภาพด้านการเรียนรู้ได้ร้อยละ 97 ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย มีดังนี้

1. ผู้สอนควรกำหนดรูปแบบการสอน และบรรยากาศในห้องเรียนที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาให้มากที่สุด เพราะผลจากการวิจัยพบว่า รูปแบบการสอนและบรรยากาศในห้องเรียนมีอิทธิพลต่อสมรรถภาพด้านการเรียนรู้
2. ผู้บริหารสถาบันอุดมศึกษาควรพัฒนาอาจารย์ในด้านคุณลักษณะด้านวิชาชีพ เพราะเป็นคุณลักษณะที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนานักศึกษา
3. ผู้สอนควรกำหนดสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อพัฒนาให้นักศึกษาเกิดคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ

ภาควิชา อุดมศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2543

ลายมือชื่อนิสิต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

##3972159727 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEYWORD : LREANING COMPETENCE/ CLASSROOM ENVIRONMENT MODEL

SOONTAREE DOUNG TIPYA : THE DEVELOPMENT OF CLASSROOM MODEL FOR ACHIEVEMENT IN LEARNING COMPETENCE IN RAJABHAT INSTITUTES. THESIS

ADVISOR : ASSOC. PROF. PORNHULEE ACHAVA-AMRUNG, Ph.D. THESIS

CO-ADVISOR : ASSIST.PROF. SUCHADA BOWARNKITIWONG, Ph.D. 156 pp.

ISBN 974-130-127-8.

The purposes of the research were 1) to synthesize theories and concepts concerning classroom environment for achievement in learning competence 2) to develop a classroom environment model for achievement in learning competence 3) to test the classroom environment model for achievement in learning competence 4) to present the classroom environment model for achievement in learning competence. The developed model was a LISREL model which consists of 6 latent variables and 19 observable variables. Samples in the study consist of 382 instructors and 382 third year students of 2000 academic year in Rajabhat Institutes. Questionnaires for instructors and students were developed by the researcher. Basic statistics were used to analyze the samples' background and the distribution of the observable variables and LISREL program version 8.3 was performed for model testing. The research results indicated five factors affecting learning competence: instructor, teaching styles, classroom climate, learner and learning styles. Instructor through teaching styles, classroom climate and learning styles. Moreover, these three factors were found to be interrelated. The model accounted for 97% of the variance in learning competence. Suggestions from research results are as follows :

1. Teaching model should be determined by instructors and classroom climate provided to facilitate to student development to their potential as confirmed by the results.

2. Professional development for instructors should be given as it has direct impact on student development.

3. Classroom environment should be designed to develop other desirable student characteristics.

Department Higher Education

Field of study Higher Education

Academic year 2000

Student's signature.....*[Signature]*

Advisor's signature.....*[Signature]*

Co-advisor's signature.....*[Signature]*

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งจากรองศาสตราจารย์ ดร. พรชูลี อาชวอำรุง อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ที่ได้ขยายและพัฒนาสมรรถภาพทางปัญญา ตลอดจนให้โอกาสและประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้วิจัยตลอดมา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ ณ โอกาสนี้

กราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา บวรกิตติวงศ์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม ที่ให้ความรู้เรื่องการวิเคราะห์โมเดลลิสเรล และทำให้ผู้วิจัยมีความรู้ความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาชีพ

กราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร. ปทีป เมธาคุณวุฒิ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุกัญญา โหมวิไลกุล รองศาสตราจารย์ ดร. วราภรณ์ บวรศิริ รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สิ้นลารัตน์ รองศาสตราจารย์ ดร. วิลลภา เทพหัสติน ณ อยุธยา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อธิวรัตน์ บุญนุช ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาติ ตันธนะเดชา และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พันธุ์ศักดิ์ พลสารัมย์ ที่ได้ให้ความเมตตากรุณา ให้ความรู้และประสบการณ์แก่ผู้วิจัยตลอดเวลาตั้งแต่ได้เข้ามาเป็นนิสิตภาควิชาอุดมศึกษา

กราบขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุก ๆ ท่าน ที่มีส่วนอย่างยิ่งต่อความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณบัณฑิตวิทยาลัยที่ให้ทุนส่วนหนึ่งสนับสนุนการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณผู้มีส่วนช่วยเหลือในการดำเนินการเก็บข้อมูล และกลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้ความอนุเคราะห์แก่ผู้วิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นอย่างดี

ขอขอบคุณผู้บริหาร คณาจารย์และเจ้าหน้าที่สถาบันราชภัฏกำแพงเพชร ที่ให้กำลังใจในการเรียนและการทำวิทยานิพนธ์

ขอขอบคุณกัลยาณมิตรที่อยู่เคียงข้างผู้วิจัยตลอดมา

ขอบคุณพี่ ๆ เพื่อน ๆ และน้อง ๆ อุดมศึกษา ป.เอก รุ่น 9 และพี่ ๆ น้อง ๆ ชาวอุดมศึกษา ทุกคน

นางสาวสุนทรี ดวงทิพย์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	6
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	6
สมมติฐานการวิจัย.....	14
ขอบเขตการวิจัย.....	18
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	19
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	21
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมกับการพัฒนานิสิตนักศึกษา.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	63
แนวคิดและงานวิจัยที่เสนอรูปแบบ (Model) ผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน.....	70
รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (LISREL).....	73
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	76
ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	76
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	81
การเก็บข้อมูล.....	83
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	84

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	85
ตอนที่ 1 การสังเคราะห์แนวความคิด ทฤษฎีต่างๆ ที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในห้องเรียน เพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	85
ตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	89
ตอนที่ 3 การทดสอบรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	91
ตอนที่ 4 การนำเสนอรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่ส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	100
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	108
สรุปผลการวิจัย.....	111
อภิปรายผลการวิจัย.....	118
ข้อเสนอแนะ.....	124
รายการอ้างอิง.....	126
ภาคผนวก.....	134
ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบตัวแปร	135
ภาคผนวก ข รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือวิจัย	137
ภาคผนวก ค เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	139
ประวัติผู้วิจัย	156

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	สรุปการคัดเลือกตัวแปรปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมในห้องเรียน.....	12
2	สรุปตัวแปรรูปแบบสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อส่งเสริมสัมฤทธิ์ผลด้านการเรียนรู้.....	18
3	เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการสอนของผู้สอน.....	39
4	เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน.....	43
5	สรุปตัวแปรปัจจัยสภาพแวดล้อมในห้องเรียน.....	60
6	เปรียบเทียบองค์ประกอบของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	67
7	เปรียบเทียบตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับผลสัมฤทธิ์.....	73
8	ค่าความเที่ยงของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	81
9	สัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างและจำนวนแบบสอบถามที่สมบูรณ์.....	83
10	ค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานอาจารย์.....	92
11	ค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐานนักศึกษา.....	93
12	ค่าเฉลี่ย ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความโด่ง และความเบ้ของตัวแปรสังเกตได้.....	94
13	การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของตัวแปรสังเกตได้ในโมเดลสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	98
14	การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของโมเดลสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้านการเรียนรู้.....	102

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย.....	10
2 รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น.....	15
3 โมเดลสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพ ด้านการเรียนรู้สมมติฐาน.....	16
4 องค์ประกอบของการเรียนการสอน.....	31
5 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสอน.....	37
6 โมเดลเพื่อการศึกษาการเรียนรู้ของผู้เรียน.....	41
7 ลำดับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน.....	46
8 แผนภาพปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน.....	48
9 รูปแบบการสอนในระดับอุดมศึกษาของแรมสเด็น.....	50
10 แผนภูมิแสดงความสำคัญของบรรยากาศในห้องเรียน.....	52
11 แบบจำลองเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของคนรุ่นใหม่.....	70
12 แสดงผลการศึกษาของพาร์เคอร์สันและคณะ.....	71
13 รูปแบบของวอลเบอร์ก.....	72
14 รูปแบบแสดงผลสัมฤทธิ์ในวิชาสังคมศึกษา.....	72
15 โมเดลสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพ ด้านการเรียนรู้สมมติฐาน.....	78
16 โมเดลสภาพแวดล้อมในห้องเรียนเพื่อสัมฤทธิ์ผลของสมรรถภาพด้าน การเรียนรู้.....	101